

Carles Riba

Literatura catalana IV

Carles Riba (1893 – 1959)

Carles Riba va destacar com a escriptor i traductor. Va néixer a Barcelona en una família humil, però va poder arribar a la universitat i dedicar la seva vida a la seva professionalització com a poeta, traductor i professor. La poesia és el gènere literari per excel·lència d'aquesta època i la gran influència que sobre ell va tenir el món clàssic fan de Riba un molt important traductor d'obres gregues i alemanyes. El seu suport a la Catalunya republicana durant la guerra civil fan que el 1939 Carles Riba s'exiliï a França, d'on tornarà uns anys més tard per ajudar el seu país. Riba es va convertir en un mestre i model a seguir pels joves escriptors i va servir de pont amb la intel·lectualitat més oberta espanyola, tot i que la repressió franquista no li va permetre tornar a la docència ni a l'assaig crític, entre d'altres.

La poesia

Entre dues tendències:

- Riba va començar a escriure quan els escriptors es dividien entre modernistes i noucentistes, és a dir entre els mestres Maragall i Carner.
- La seva decisió per un o altre corrent va arribar el 1919 amb el seu llibre *Primer llibre d'Estances*, on Riba es decanta definitivament pel Noucentisme.
- En tot cas, Riba és un dels autors on es veu de forma més evident una evolució més rica i canviant durant tota la seva vida.
- Ja en aquest primer llibre es veu l'esforç de Riba per proveir-se d'una llengua adequada per a una poesia que volia enllaçar directament amb la poesia d'Ausiàs Marc del segle XV, així com de referents internacionals que l'ajudessin a assolir els seus propòsits poètics.
- El seu primer llibre va causar un gran efecte per la seva manera de tractar l'estat d'ànim i psicològic a través d'abstraccions tradicionals (la ment, el desig, els sentits), en relació amb la lírica medieval.
- Cada poema esdevé un resum de la seva experiència humana i vital.
- El nucli temàtic és l'amor: el poeta obté un plaer físic de la seva estimada que els sentits transmeten a la ment, on esdevé joia, i d'aquesta plenitud sorgeix el poema que expressa aquesta consciència d'ésser i de l'experiència que l'ha originat.
- És la felicitat la que impulsa tot un torrent de paraules i la creació artística, de manera que el poeta actua pràcticament només com a instrument.
- Tenim present la lluita entre els sentits i la ment, entre la carn i l'esperit, resolta en part mitjançant la idealització de la dona estimada, d'una banda, i la recerca d'aquells moments de felicitat, d'una altra.

Primera etapa: fins al 1922

- Abans dèiem que Riba va abraçar el noucentisme, degut en gran part a la seva formació llegint el *Glosari d'Ors*.
- Riba escriu durant aquests primers anys assajos crítics a la revista *Els marges*, on intenta trobar un pensament literari propi basat en conceptes molt influïts pel programa ideològic noucentista.
- En prosa narrativa, però, Riba abandona parcialment l'artificiositat pròpia d'aquesta època amb un llenguatge més eficaç i quotidià. Igualment, les seves traduccions d'obres en prosa de Poe, Plutarc o Gògol mostren les possibilitats de la futura prosa ribiana a partir de 1928.
- La poesia dels primers 20 anys del segle XX també pot ser qualificada de noucentista per la seva rigorosa construcció formal i la constant presència de fonts cultes (clàssiques i medievals). El *Primer llibre d'Estances* n'és un clar exemple.
- Riba compartia també l'ideari noucentisme de la feina comuna i va concebre la seva obra creativa també com una obligació amb aquella planificació cultural i artística orientada a educar la gent seguint els cànons noucentistes.

Segona etapa

- Una estada a Alemanya el 1922 marcarà la nova direcció de la seva obra. Després de la crisi que Riba va patir a partir del seu primer llibre (amb una sensació d'haver exhaurit el seu estil), Riba comença el que serà el seu Segon llibre d'Estances, només 20 poemes escrits entre 1920 i 1928. Un llibre molt relacionat amb la qüestió de la identitat.
- En aquest temps, Riba té una activitat traductora important d'autors moderns alemanys i antics grecs.
- Durant el 1922 Riba va iniciar la seva col·laboració amb la fundació Bernat Metge, un fet que li va permetre continuar la seva tasca humanística, ja que Riba creia profundament en el poder de les obres dels autors grecs com a eina educadora sense fi.
- La poesia per a Riba té un gran valor personal, però aspira al mateix temps a tenir un valor universal.

Guerra civil i exili

- Els anys 30 són de gran activitat literària per a Carles Riba. Durant els anys del conflicte escriu *Del joc i del foc*, participa també en la creació de la Institució de les Lletres Catalanes i llegeix la seva tesi doctoral sobre *Nausica* en ple bombardeig l'any 1938.
- La victòria franquista fa que Riba i la seva família marxin a França a finals de 1939. Allà escriurà *Les Elegies de Bierville* (1939-1942), una aventura metafísica d'un home que retorna a la seva pròpia ànima "com a una pàtria antiga".
- Amb aquesta obra Riba introdueix una dimensió religiosa que afectarà tot el seu pensament i les seves obres posteriors.
- Els últims anys de Riba estan dedicats a la traducció i a la representació de les lletres catalanes a l'exterior, que va servir de mestre a poetes i escriptors posteriors, en part gràcies a la seva sinceritat i compromís amb la seva obra.

Obra

- L'obra poètica de Riba es pot dividir en quatre etapes:
 - **La cerca de la identitat i el procés creador (1913-1925)**
 - Dues obres principals: Primer llibre d'Estances (1919) i la primera part del Segon llibre d'Estances (1930)
 - Poesia orientada a la manifestació i expressió personal i centrada en una densa e insistent cerca de la pròpia identitat i sentit últim de la inspiració i la creació artística.
 - **La lírica de cambra (1926-1938).**
 - Segona part del *Segon llibre d'Estances* (1930) i *Tres suites* (1937).
 - És una obra clarament influenciada per simbolistes francesos, especialment Mallarmé i Valéry. Versos amb molta més musicalitat, rimes més exactes i major domini lingüístic, és a dir màxima perfecció formal. Els temes esdevenen motius pràcticament només ornamentals que li serveixen per confeccionar el seu poema.
 - **Poesia metafísica i civil (1932-1952).**
 - Màxima intensitat simbòlica i de qualitat poètica.
 - *Les elegies de Bierville* (1942) com a obra més destacada.
 - Riba fa del tema el protagonista en cada poema, molt lligat a les seves experiències personals i acostament a la temàtica religiosa.
 - **Poesia religiosa (1953-1959).**
 - La seva única obra poètica és *Esbós de tres oratoris* (1957), on Riba fa un gir important en la seva trajectòria literària. Reelabora literàriament alguns episodis del Nou Testament.